

**Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego**
praktykszkolenia.pl

ODRZUCENIE LUB PRZYJĘCIE SPADKU W RAZIE UPADŁOŚCI LUB RESTRUKTURYZACJI SPADKOBIERCY (ZAGADNIENIA PRAWNOMATERIALNE ORAZ PERSPEKTYWA PRAKTYKI NOTARIALNEJ)

dr hab. Anna Hrycaj

www.praktykszkolenia.pl

Uwagi wprowadzające

- art. 1012 k.c.
- **Spadkobierca może bądź:**
 - ☐ przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź
 - ☐ przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też
 - ☐ spadek odrzucić.

Termin:

Sześć miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

- **Art. 1027 k.c.**

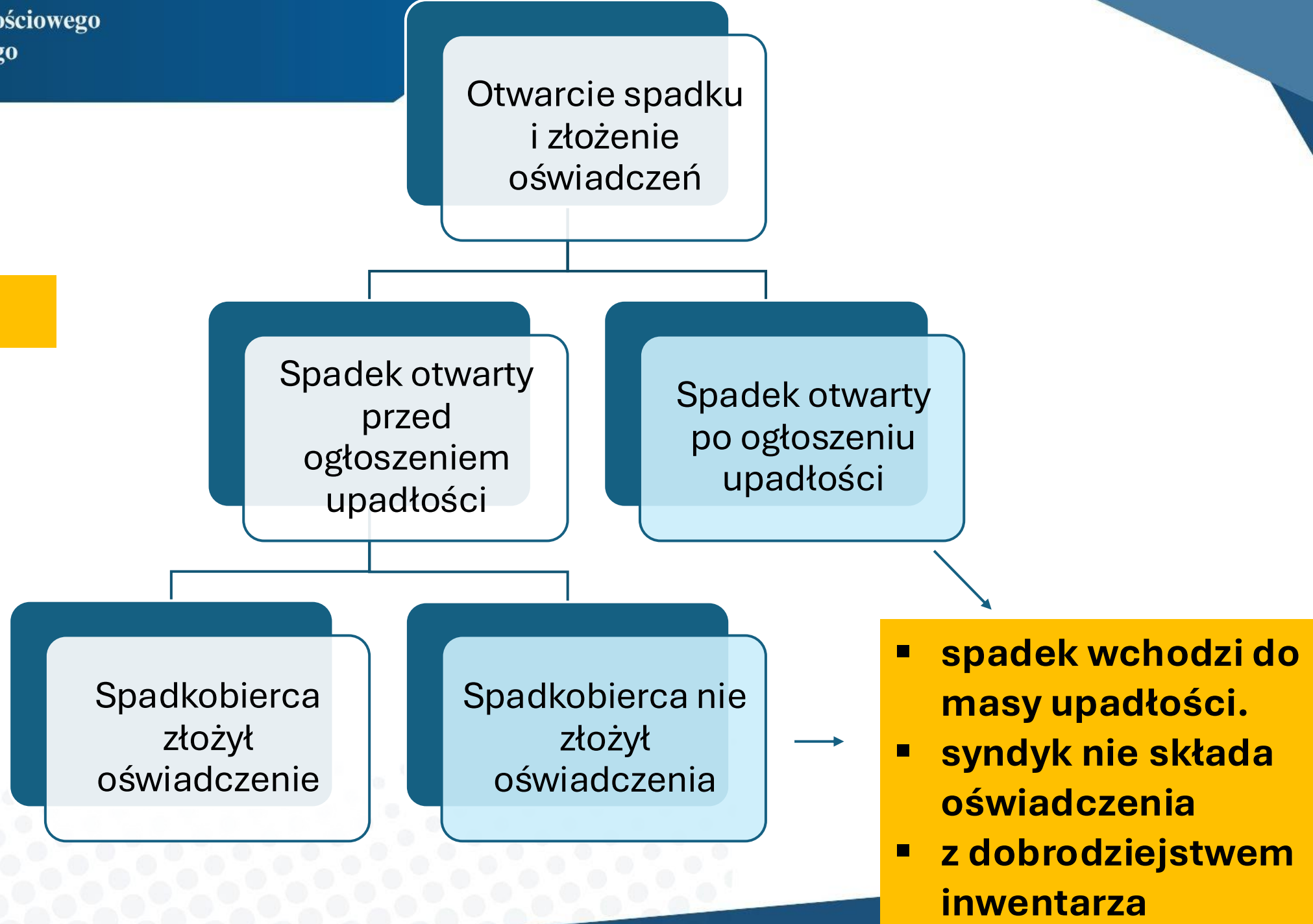
- **Względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia **tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia.****

- **Art. 1020.**
- **Spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.**

Art. 119 p.u.

- **Tak samo w postępowaniu sanacyjnym**
art. 301 p.r.
- **Nie ma szczególnych regulacji dla pozostałych postępowań restrukturyzacyjnych**

- **Na skutek wejścia spadku do masy upadłości syndyk nie musi uzupełniać spisu inwentarza.**
- Art. 69. 1. Ustalenie składu masy upadłości **na dzień ogłoszenia upadłości** następuje przez
- 1f. Jeżeli syndyk na podstawie ksiąg upadłego oraz dokumentów bezspornych ustali, że w skład masy upadłości **w dniu ogłoszenia upadłości** wchodziły składniki majątku, których syndyk nie ujął w spisie inwentarza, sporządza uzupełnienie spisu inwentarza,

- **Tak samo w postępowaniu sanacyjnym**
- **art. 296 ust. 2 w zw. z art. 275 ust. 1 p.r.**

Stwierdzenie nabycia spadku/akt poświadczenia dziedziczenia

- **Syndyk/zarządca masy sanacyjnej/dłużnik w restrukturyzacji potrzebuje stwierdzenia nabycia spadku albo zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia.**

Prawo upadłościowe

- Art. 160.
- 1. W sprawach dotyczących masy upadłości **syndyk dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego.**
- Art. 144.
- 1. Po ogłoszeniu upadłości **postępowania sądowe, administracyjne lub sądownoadministracyjne dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez syndyka albo przeciwko niemu.**

Prawo restrukturyzacyjne

- Art. 53.
 - 1. W sprawach dotyczących masy sanacyjnej **zarządca dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek dłużnika.**
- Art. 288
 - 3. Jeżeli skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego wymaga osobistego udziału dłużnika lub jego reprezentantów, a jednocześnie dają oni gwarancję należytego sprawowania zarządu, **sąd może zezwolić dłużnikowi na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu.** Sąd cofa zezwolenie w przypadku zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 239 ust. 1.
- Art. 311. 1. Postępowania sądowe, administracyjne, sądowoadministracyjne i przed sądami polubownymi dotyczące masy sanacyjnej **mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez zarządcę albo przeciwko niemu.** Postępowania te zarządca prowadzi w imieniu własnym na rzecz dłużnika.

- **Syndyk/zarządca masy sanacyjnej/dłużnik w pzu, ppu, pu może być stroną aktu poświadczenia dziedziczenia.**
- **Syndyk/zarządca masy sanacyjnej/dłużnik w pzu, ppu, pu ma legitymację do złożenia wniosku o stwierdzenie nabycia spadku.**

- Art. 95a.
- Notariusz sporządza **akt poświadczenia dziedziczenia** ustawowego lub testamentowego, z wyłączeniem dziedziczenia na podstawie testamentów szczególnych.
- Art. 95b
- Przed sporządzeniem aktu poświadczenia dziedziczenia notariusz spisuje **protokół dziedziczenia przy udziale wszystkich osób zainteresowanych**, z uwzględnieniem art. 95ca.

- Art. 95aa.
- § 1. **Osobami zainteresowanymi w rozumieniu niniejszego rozdziału są osoby, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy** ustawowi i testamentowi, a także osoby, na których rzecz spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne.

- Art. 95c.
- § 2. W protokole dziedziczenia zamieszcza się w szczególności:
- 1) **zgodne żądanie poświadczenia dziedziczenia złożone przez osoby biorące udział w spisywaniu protokołu;**
- 2) **oświadczenia o istnieniu lub nieistnieniu osób, które wyłączałyby znanych spadkobierców od dziedziczenia lub dziedziczyłyby wraz z nimi;**
- 3) **oświadczenia o znanych testamentach spadkodawcy lub braku takich testamentów;**
- 4) **oświadczenia, że w odniesieniu do spadku nie zostało uprzednio wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku i nie toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ani nie został sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia;**

- **Przykład w akcie notarialnym:**
- „Spadkobierca oraz syndyk /.../ oświadczają, że nie zostało wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po /.../ ani nie toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku, jak również nie został sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia.”

- Oświadczenia do protokołu dziedziczenia powinien złożyć upadły/dłużnik oraz syndyk/zarządca masy sanacyjnej.
- Jeżeli upadły/dłużnik nie chce współpracować z syndykiem/zarządcą to syndyk/zarządca może złożyć do sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku.

- **Upadły powinien być uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku.**
- Art. 510.
- § 1. Zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem. Na odmowę dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie przysługuje zażalenie.

A. Stempniak, w: Osajda, Komentarz, t. IVB, 2018, art. 671

- Syndyk ma legitymację do występowania w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku w zastępstwie upadłego. Dotyczy to też procedury notarialnej prowadzącej do uzyskania aktu poświadczenia dziedziczenia. **Zapewnienie spadkowe (o istnieniu albo nieistnieniu innych spadkobierców oraz o testamentach spadkowych) może być złożone jedynie przez samego spadkobiercę, a nie może złożyć go syndyk.** Chodzi o zapewnienie, które spadkobierca powinien złożyć w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie art. 671. Uzasadnieniem dla takiego stanowiska jest wybitnie osobisty charakter tych zapewnień.

- Art. 671. [Zapewnienie spadkowe]
- § 1. Za dowód, że nie ma innych spadkobierców, może być przyjęte zapewnienie złożone przez zgłaszającego się spadkobiercę.
- § 2. W zapewnieniu zgłaszający się powinien złożyć oświadczenie co do wszystkiego, co mu jest wiadome:
 - 1) o istnieniu lub nieistnieniu osób, które wyłączałyby znanych spadkobierców od dziedziczenia lub dziedziczyłyby wraz z nimi;
 - 2) o testamentach spadkodawcy.
- § 3. Pod względem skutków karnych zapewnienie jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przysięgą, o czym sędzia powinien uprzedzić składającego zapewnienie.
- Art. 672. [Wezwanie przez ogłoszenie]
- Jeżeli zapewnienie nie było złożone albo jeżeli zapewnienie lub inne dowody nie będą uznane przez sąd za wystarczające, w szczególności gdy nie udało się ustalić spadkobierców, o których mowa w art. 669 zdanie drugie, **postanowienie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku może zapaść dopiero po wezwaniu spadkobierców przez ogłoszenie.**

Odrzucenie spadku przez upadłego/dłużnika w postępowaniu upadłościowym/sanacyjnym

- Czy upadły spadkobierca może odrzucić spadek, którego otwarcie nastąpiło po ogłoszeniu upadłości?
- Czy upadły spadkobierca może odrzucić spadek, którego otwarcie nastąpiło przed ogłoszeniem upadłości ale upadły przed ogłoszeniem jego upadłości nie złożył oświadczenia?
- **MOŻE = czy złożone oświadczenie będzie ważne?**

- ☐ czy notariusz może odebrać od upadłego spadkobiercy oświadczenie o odrzuceniu spadku?
- ☐ czy sąd może wydać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku na skutek odrzucenia przez upadłego spadkobiercę?
- ☐ czy notariusz/sąd spadku powinien ustalać czy spadkobierca jest postawiony w stan upadłości?
- ☐ jakie działania powinien podjąć notariusz w razie ustalenia, że spadkobiercą jest upadły?

- **Art. 123 p.u.**
- Oświadczenie upadłego o odrzuceniu spadku lub zapisu windykatyjnego jest bezsuteczne w stosunku do masy upadłości, **jeżeli zostało złożone po ogłoszeniu upadłości.**
- **Art. 303 p.r.**

D. Chrapoński [w:] Prawo upadłościowe. Komentarz, wyd. II, red. A. J. Witosz, Warszawa 2021, art. 123.

- Przepis ten nawiązuje do sytuacji określonych w art. 119 ust. 1 i 2. Stanowi on więc powtórzenie zasady, że po ogłoszeniu upadłości upadły nie może (?????) złożyć oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku, gdyż oświadczenie to jest bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Przepis ten co prawda wymienia jedynie oświadczenie w przedmiocie odrzucenia spadku, niemniej chodzi tutaj również o przyjęcie spadku. **Złożenie oświadczenia nie jest nieważne, bo może wywoływać skutki prawne w przypadku umorzenia lub ukończenia postępowania upadłościowego.**

- **Oświadczenie upadłego o odrzuceniu spadku złożone po ogłoszeniu upadłości jest ważne.**

- **Upadły może złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku.**
- **Notariusz może takie oświadczenie przyjąć.**

- **Oświadczenie upadłego o odrzuceniu spadku złożone po ogłoszeniu upadłości jest ważne.**
- ❑ **Do dziedziczenia dochodzą inni spadkobiercy.**
- ❑ **W razie umorzenia postępowania przed likwidacją majątku wchodzącego w skład spadku syndyk powinien wydać składniki tego majątku spadkobiercom.**

Zakres informacji, stwierdzeń i oświadczeń, które są zamieszczane w akcie notarialnym

- Nie jest jednoznacznie określony w przepisach.
- art. 80 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie - Przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne.
- art. 92 § 3 ustawy – Prawo o notariacie - Akt notarialny powinien zawierać inne stwierdzenia, których potrzeba umieszczenia w akcie wynika z niniejszej ustawy, z przepisów szczególnych albo z woli stron.
- **Praktyka dotycząca zamieszczania oświadczeń oraz formułowania ich treści jest różnorodna.**

- **Notariusz, w razie pozyskania wiedzy o upadłości spadkobiercy, powinien pouczyć go o treści art. 119 p.u.**

- **Oświadczenie to nie wywołuje skutków wobec masy upadłości:**
 - ☐ fikcja – tak, jakby nie zostało złożone;
 - ☐ do masy upadłości wchodzi więc majątek osób trzecich;
 - ☐ syndyk może likwidować składniki majątku wchodzące w skład spadku, który wszedł do masy.

- **Czynność syndyka wywołują skutki w sferze praw spadkobiercy**

- Art. 372. 1.???
- Zmiany stosunków prawnych dokonane na podstawie przepisów ustawy obowiązują **upadłego i drugą stronę** również po umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego, chyba że przepisy odrębnej ustawy stanowią inaczej.

Do masy
może wejść:

Cały spadek

Udział w
spadku

Likwidacja udziału w spadku, który wszedł do masy upadłości

- Art. 1036.
- Spadkobierca może za zgodą pozostałych spadkobierców rozporządzić udziałem w przedmiocie należącym do spadku.
- W braku zgody któregośkolwiek z pozostałych spadkobierców rozporządzenie jest bezskuteczne o tyle, o ile naruszałoby uprawnienia przysługujące temu spadkobiercy na podstawie przepisów o dziale spadku.

- **Bezskuteczność stwierdza sąd w postępowaniu o podział majątku wspólnego** (tak aktualna uchwała składu 7 sędziów SN z 15 października 1962 r., 1 CO 22/62, LexisNexis nr 315353, OSNCP 1964, nr 1, poz. 2, oraz dalsze orzeczenia, np. uchwała SN z 28 lipca 1993 r., III CZP 95/93, LexisNexis nr 298634, OSNCP 1994, nr 2, poz. 30; aprobująca glosa A. Dyoniaka, OSP 1994, nr 9, poz. 168, s. 428).

Przyjęcie spadku wprost przez upadłego/dłużnika w postępowaniu sanacyjnym

- Art. 123 p.u. (art. 303 p.r.)
- Oświadczenie upadłego o odrzuceniu spadku lub zapisu windykacyjnego jest bezskuteczne w stosunku do masy upadłości, jeżeli zostało złożone po ogłoszeniu upadłości.
- **Nie dotyczy oświadczenia o przyjęciu spadku wprost.**

- Art. 160.
- 1. W sprawach dotyczących masy upadłości **syndyk dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego.**
- Art. 77.
- 1. Czynności prawne upadłego dotyczące mienia wchodzącego do masy upadłości **są nieważne.**

Podsumowanie

- Zapewnienia spadkowe składa upadły/dłużnik
- Upadły/dłużnik w postępowaniu sanacyjnym może odrzucić spadek
- Upadły/dłużnik w postępowaniu sanacyjnym nie może spadku przyjąć wprost

Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego
praktykszkolenia.pl

DZIĘKUJEMY

KONTAKT

☎ 692 036 003

✉ kontakt@praktykszkolenia.pl

🌐 praktykszkolenia.pl